

Kulturstyrelsens årsmøde 2015

- Strategiske pejlemærker for folkebiblioteker

Læsevejledning: Den definerede kerneopgave er fremhævet i overskriften. De mulige strategiske pejlemærker fremgår under kerneopgaven.

4. Biblioteket skal fremme kulturelle aktiviteter

Folkebibliotekets sammenkobling af viden og kultur er relevant på mange områder nu og i fremtiden. De forskellige områder som musik, litteratur og kunst indgår således i det åbne, uformelle lærings-, inspirations- og mødested – hvor også det performative, skabende og aktive har en rolle. Hvor folkebibliotekerne tidligere var en del af et mere traditionelt kulturelt oplysnings- og dannelsesprojekt, er bibliotekernes opgave i det senmoderne samfund i stigende grad placeret i krydsfeltet mellem at fremme kulturel sammenhængskraft og samtidig understøtte kulturel udvikling både for samfundet og for den enkelte borgers personlige dannelsesprojekt. Folkebibliotekerne skal således forholde sig til en verden med en mangfoldighed af kulturelle tilbud og præferencer – og forholde sig til kulturens vigtige rolle for borgerens muligheder for at navigere i en verden, der er kompleks og foranderlig. Folkebibliotekerne er samlet set landets største kulturinstitution, og at fremme kulturelle aktiviteter er et væsentligt strategisk udviklingsområde.

Udbygge strategiske partnerskaber med andre kulturaktører

Bibliotekerne kan i højere grad overveje at tænke sig strategisk ind i kommunernes værdikæder og i kommunernes udvikling af det samlede kulturområde med institutioner som museer, musikskoler, spillesteder, kulturhuse, frivilligcaféer, teater og folkeoplysning. Bibliotekerne kan indgå strategiske, organisatoriske og fysiske partnerskaber, f.eks. lokale fællesskaber og samlokalisering med andre kulturaktører, og udnytte strategiske muligheder, lokalt og nationalt, ved at give adgang til den information og understøtte de kulturtilbud, som kommercielle aktører ikke gør.

Formulere en fælles retning for musikområdet

Musik indgår i bibliotekernes formålsparagraf, ikke mindst i kraft af musikkens enorme potentiale som en del af borgernes kulturelle aktivitet og som kulturel sammenhængskraft. Folkebibliotekerne har igennem en årrække arbejdet med nye musikformidlingstiltag, som på forskellig vis forholder sig til digitaliseringens forandrede vilkår og muligheder. Det ses som en nødvendighed, at man drøfter en fælles retning for musikområdet. Her kan udvikling af et fælles koncept med fokus på lokal forankring være omdrejningspunkt i forhold til at udnytte musikkens potentialer.

En mulig retning er at tage udgangspunkt i områder, som markedet i mindre grad understøtter, og have fokus på den lokale kontekst (særlige brugere, lokale aktiviteter og arrangementer, samarbejder og partnerskaber med aktører og institutioner, initiering og understøttelse af samarbejder og videndeling – lokalt og nationalt). Det er desuden oplagt at udnytte bibliotekets rum og position som lokalt mødested og arbejde med berigelse i formidlingen, f.eks. gennem bibliotekernes øvrige materialer og den personlige kontakt.

Understøtte deltagelseskultur og samskabelse

I mange af landets kommuner er der stort fokus på aktivt medborgerskab og frivillighed, hvor flere borgere engagerer sig lokalt. Dette engagement udfolder sig på flere forskellige måder, og mange af disse aktiviteter understøtter både læring og lokale indsatser. Her er det i en vis udstrækning bibliotekets rum og personalets ressourcer, der medvirker til at facilitere det lokale engagement. Udviklingen med at facilitere rammer om forskellige kultur- og publikumsformer, er også understøttet af de mange cases, der efterhånden er samlet i Modelprogram for Folkebiblioteker.

I de senere år er nye formater som makerspaces, hackerspaces og forskellige labs blevet en integreret del af mange offentlige institutioner. Der har generelt i samfundet været fokus på brugerdreven innovation, netværk og communities. En lignende udvikling har fundet sted i bibliotekerne. Mange biblioteker arbejder med at involvere brugerne og skabe mere frie, åbne mødesteder, hvor ideen er, at borgernes egne kreative idéer er drivkraft i initiativerne. Konceptet om de åbne biblioteker har spillet en stor rolle for øget fleksibilitet og tilgængelighed – og for det systematiske arbejde med at skabe et bibliotekstilbud for hele befolkningen. Det er i den sammenhæng oplagt at bygge videre på de lokale tiltag, der har afprøvet og udviklet bibliotekernes faciliterende kompetencer i forhold til brugernes idéer og kreativitet. Biblioteket kan i en fremtidig kontekst også fokusere på at understøtte borgernes muligheder for at udvikle og hjælpe hinanden.

Skabe kulturelle muligheder for den ikke-biblioteksvante del af befolkningen

Brugerundersøgelser viser, at værtskab kan have stor betydning for den del af befolkningen, som sjældent eller aldrig bruger biblioteket. Bibliotekerne bør styrke indsatsen for at skabe relevans for denne del af befolkningen, f.eks. ved at arbejde med strategiske brugerundersøgelser, som giver større og bedre kendskab til befolkningens præferencer og behov. Indsatsen kan yderligere styrkes ved at iværksætte tiltag, som giver den ikke-biblioteksvante del af befolkningen mulighed for at bruge bibliotekets lokaler og personaleressourcer til f.eks. at tilrettelægge selvorganiserede aktiviteter.